

практикуємо використання релаксаційних вправ, зокрема, вправи на розслаблення м'язів обличчя, дихальні вправи, вправи на візуалізацію.

Отже, розвиток емоційного інтелекту у майбутніх працівників соціальної сфери є запорукою їх успішної професійної діяльності, оскільки її результат залежить значною мірою від здатності спеціаліста налагодити контакт із клієнтом, побудувати траєкторію спільної діяльності, викликати довіру. Окрім того, емоційний інтелект належить до десяти найбільш важливих компетенцій у сучасному світі, а отже, є невід'ємною ознакою конкурентоспроможності фахівця.

Список використаних джерел

1. Гоулман Д. Емоційний інтелект [пер. з англ. С.Л.Гумецької]. Харків: Віват, 2019. 512 с.
2. Здойма А. Розвиток емоційного інтелекту як складової сучасного менеджменту. URL: <https://www.ar25.org/article/rozvytok-emociynogo-intelektu-yak-skladovoyi-suchasnogo-menedzhmentu.html> (дата звернення 1.05.2021 р.).
3. Корман М.М. Розвиток емоційного інтелекту та емоційної компетентності як передумова запобігання професійного вигорання. Вісник Національного університету оборони України. 4 (29). 2012. С.175-178. URL: [file:///C:/Users/галя/Downloads/Vnaou_2012_4_37%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/галя/Downloads/Vnaou_2012_4_37%20(2).pdf) (дата звернення 1.05.2021 р.).

Наталія Казакова

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
м. Хмельницький

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ГУМАНІТАРНО- ПЕДАГОГІЧНІЙ АКАДЕМІЇ

У статті визначено, що у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів значна роль відводиться практиці, яку здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти проходять протягом усього періоду навчання у різних базах практики. Виокремлено види практики майбутніх бакалаврів

соціальної роботи спеціальності «Соціальна робота»: ознайомлювальна, професійно-орієнтована, соціально-виховна, корекційно-реабілітаційна, культурно-дозвілєва, волонтерська, переддипломна. Розкрито особливості організації та проведення практики бакалаврів соціальної роботи у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії.

Ключові слова: *практика, види практики, організація практики бакалаврів соціальної роботи.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодні одним із стратегічних шляхів підвищення якості вищої освіти визначено компетентнісний і діяльнісний підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема бакалаврів соціальної роботи. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України [5] та стаття 51 Закону України «Про вищу освіту» [2] чітко регламентують отримання здобувачами освіти практичної підготовки на підприємствах, установах і організаціях згідно з укладеними угодами. Виходячи з цього, особлива увага у закладах вищої освіти звертається на питання організації та проведення практики здобувачів вищої освіти, зокрема бакалаврів соціальної роботи, у ході якої відбувається становлення особистості професіонала, формування загальних і спеціальних (фахових) компетентностей та досягаються програмні результати навчання, котрі визначені у Стандарті вищої освіти відповідної спеціальності.

У практичній підготовці майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів практика є важливим складником, коли засвоєння навичок майбутньої професійної діяльності, поведінки та вміння вирішувати соціально-педагогічні проблеми відбуваються в умовах реальної практичної діяльності в соціальних установах і закладах освіти.

Поняття «*практика*» у перекладі з грецького слова «*праксис*» означає діяння, активність, діяльність [1, с. 268]. У «Новому тлумачному словнику української мови» поняття «*практика*» розглядається як «здійснення, проведення чогось (звичайно як реалізація намірів, ідей, планів)»; «діяльність когось- чогось-небудь як засвоєння певних знань, навичок, досвіду і використання їх у чомусь; набутий досвід, сукупність навичок, конкретних знань у певній галузі діяльності» [4, с. 462].

У освітньо-професійній програмі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії [3, с.8] передбачено 7 видів практики, яка носить неперервний характер та спрямована на професійну підготовку соціальних працівників, соціальних педагогів до роботи з різними категоріями осіб, клієнтів у сфері соціальної роботи (див. табл.1).

Таблиця 1

Види практики здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота

Галузь знань	Спеціальність	Рівень вищої освіти	Курс	Семестр	Вид практики	Кількість тижнів	Кредити ЕКТС/год
23 Соціальна робота	231 Соціальна робота	Перший (бакалаврський)	1	2	Ознайомлювальна	2	3/90
			2	3	Професійно-орієнтована	2	3/90
				4	Соціально-виховна	2	3/90
			3	5	Волонтерська	2	3/90
				6	Культурно-дозвіллева	2	3/90
			4	7	Корекційно-реабілітаційна	2	3/90
				8	Соціально-педагогічна (переддипломна)	4	6/180
			Разом				

Під час проходження різних видів практики у державних і громадських установах соціального захисту, в закладах освіти, у соціальних центрах, соціальних службах, соціально-спортивній школі Фонду Реал Мадрид та ГО «Епіцентр дітям» та ін. базах практики майбутні соціальні працівники та соціальні педагоги мають змогу ознайомитися з структурою та специфікою роботи різних типів соціальних, освітніх та культурно-дозвіллевих установ; системою закладів соціального захисту та обслуговування населення, адаптації, корекції та реабілітації людей, які опинилися в складних життєвих обставинах; усвідомлюють цінності соціальної роботи; мають змогу відпрацювати різні ролі та функції професійної діяльності; освоїти та дотримуватися етичних норм взаємодії з колегами, керівниками

соціальної служби чи закладу освіти; навчаються розвивати професійні відносини із клієнтами в процесі надання їм соціальної допомоги, здійснювати профілактику негативних соціальних явищ; сприяти повноцінному розвитку та соціалізації підростаючого покоління, опанувати різні види соціально-педагогічної діяльності; сформулювати дослідницькі навички та ін.

При підготовці та проведенні практики майбутніх бакалаврів соціальної роботи використовуються різні форми організації практики (інструктажі, виступи, зустрічі, колективні обговорення і аналіз роботи фахівця в соціальній сфері, консультації, бесіди, заходи, акції, конференції, самоаналіз та ін.) та методи роботи (ігрове проектування, аналіз документації, анкетування, робота з інформацією установ, навчальні тренінги, методи діагностики, вивчення досвіду роботи баз практики, консультування, залучення до участі у соціально-проектній, волонтерській, науково-дослідницькій діяльності, ознайомлення з науковою літературою та ін.).

Практика організовується та проводиться відповідно до Положення про організацію та проведення практики здобувачів вищої освіти у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії та ґрунтується на таких принципах [3, с.5]: врахування реалій соціального середовища та актуальних соціальних проблем; відповідність мети і завдань практики рівню підготовки студентів; підвищення мотивації студентів до оволодіння вміннями та навичками майбутньої професійної діяльності; урахування інтересів та потреб студента при виборі місця проходження практики; співпраця студента та керівника у процесі проходження практики; інтеграція теоретичних знань та практичних вмінь, отриманих студентами в освітньому процесі; використання під час практики власних розробок, здійснених в освітньому процесі; поступове ускладнення завдань практик; одночасне оволодіння різноманітними професійними функціям та видами діяльності у ході практики; використання результатів практики у подальшому навчання і науковій роботі.

Перед кожним видом практики проводиться настановча конференція або інструктаж до практики, як на базі академії, так і на базах практики, з якими укладені угоди про проведення практики. Студенти отримують супровідну документацію: направлення, угоду, щоденник, методичні рекомендації. Видається наказ по академії щодо

організації та проведення кожного виду практики. На всіх етапах проходження практики студенти отримують індивідуальні консультації у керівників з практики від академії та баз практики. Упродовж практики студенти виконують завдання практики, які визначені у методичних рекомендаціях, ведуть щоденник, робочий зошит, у якому фіксують свої спостереження та щоденно роблять аналіз роботи.

Після закінчення практики студенти здають керівнику практики академії звітну документацію, вимоги до її переліку та оцінювання подано в методичних рекомендаціях. Підсумки практики підводяться у формі захисту документації або підсумкової конференції, куди запрошуються керівники від баз практики, котрі висловлюють свою думку про готовність студентів до майбутньої професійної діяльності. З метою вивчення стану задоволеності студентів організацією та проведенням практики по закінченню кожного виду проводяться опитування серед здобувачів вищої освіти.

Система партнерства академії і баз практики включає в себе: спільну діяльність викладачів і керівників баз практики в розробці програм, посібників, методичних рекомендацій з практики; проведення спільних інструктажів, семінарів, консультацій; читання дуальних лекцій, курсів, спецкурсів; обмін науково-методичною літературою та інформацією; спільне проведення захистів практики, професійних конкурсів, «круглих столів», конференцій (міжвузівська науково-практична конференція «Актуальні проблеми соціальної роботи: виклики сучасності»; здійснення дослідницької діяльності, проведення експериментів; рецензування дипломних робіт, посібників, методичних рекомендацій; організація та проведення спільних громадських ініціатив (акції «Посилка вихованцям Кременської спеціальної школи-інтернат Луганської області», «Миколай про тебе не забуде», «Лист воїну», «Подаруй частинку серця», «Підтримаємо українську армію», «Плетіння сітки для учасників АТО» та ін.).

Перспективами подальших розвідок у даному напрямі... Роль практики у професійному становленні майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів, які виступають своєрідним посередником у системі взаємодії особистості, сім'ї та суспільства, є надзвичайно велика. Вона дозволяє здобувачам вищої освіти інтегрувати знання з різних дисциплін у єдину систему професійних

знань, умінь і навичок, що сприятиме не лише успішному виконанню завдань практики, а також набути досвіду здійснення майбутньої професійної діяльності. Однак результати дослідження не вичерпують усіх аспектів досліджуваної проблеми. Перспективними для подальших наукових пошуків розглядаємо вивчення та розкриття змісту, форм і методів організації практики майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів на другому (магістерському) рівні вищої освіти спеціальності «Соціальна робота».

Список використаних джерел

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
2. Закон України «Про вищу освіту»: прийнятий 01.07.2014 р. із змінами і доповненнями 12.01.2018 р. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/zakoni-ukraini/65715.html> (дата звернення: 09.05.2021).
3. Наскрізна програма практичної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) вищої освіти спеціальності «Соціальна робота» / укл.: Н. А. Сівак, О. Р. Поляновська, І. А. Гайдамашко, Н.В.Казакова. Хмельницький : Вид-во ХГПА, 2020. 36 с.
4. Новий тлумачний словник української мови : в 4 т. Київ : Аконіт, 1999. Т.2. С. 462.
5. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, наказ Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 року № 93 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти № 351 (0351281-94 від 20.12.1994) : інформаційний збірник Міністерства освіти України. 1993. № 17–18. С. 16–30.

Артур Канівець
аспірант 1-го року навчання
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»
м. Переяслав

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Автор піднімає питання професійної підготовки соціальних працівників у системі вищої освіти.

***Ключові слова:** професійна підготовка, професійна діяльність, соціальний працівник, форми професійної підготовки, навички соціального працівника.*